

**Előfizetési ár:**  
 Helyben házhoz hordva és vi-  
 dékre postai megküldéssel:  
 Egész évre . . . . 6 ft — kr.  
 Fél évre . . . . . 3 . . . .  
 Negyed évre . . . . 1 . 50 .  
**Egyes szám ára 6 kr.**

**Hirdetéseket**  
 olesón közlünk. — Kínestári bé-  
 lyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

Nyiltér minden sor 20 kr.

# ŐRÁLLÓ

**Politikai, szépirodalmi és közgazdasági lap**

Megjelen hetenként kétszer, u. m.: szerdán és szombaton.

**Szerkesztőség:**  
 hora a lap szellemi részét illető  
 közlemények küldendők:  
**Debrecen, Ki.-Csapó-utca 388**

**Kiadóhivatal:**  
 hora az előfizetési pénzek, hir-  
 detési kéziratok s díjak és a lap  
 szétküldésére vonatkozó felszólá-  
 mlások intézendők:  
**Debrecen, Kis-Csapó-utca 388**

Kéziratokat nem adunk vissza.  
 Bérmentetlen levelet nem fogadunk el.

Főmunkatársak:  
**Csengey Gusztáv és Dr. Masznyik Endre.**

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:  
**Dr. BARTHA BÉLA.**

Szerkesztőtárs:  
**S. SZABÓ JÓZSEF.**

## Forrongó világ.

Csendes helyről nézem azt a szín-  
 játékot, a minek közönséges nyelven  
 élet a neve. Sokszor kacagnom kell, sok-  
 szor pedig elborul a lelkem s az egyes  
 részletekből a pillanatnyi behatás alatt  
 nem tudom kivenni, hogy az a darab  
 bohózat-e avagy tragédia? Bármelyik  
 lenne is, lesújt volna mindegyik reánk,  
 mert az égieknek bukását jelentné s az  
 utolsó dicsőség homályba borulna. Nem,  
 nem bohózat, sem nem tragédia, de az  
 Urnak dicséretére írt drámai költemény  
 melynek epilógusa a menyben vagyon;  
 azok a vig és szomorú jelenetek pedig  
 a nagy költemény epizodjai.

Az egyes felvonásokban a régi is-  
 métlődik, csak hogy a divat szerint új  
 ruhát cserél; feltámad a régi küzdelem  
 s új kérdésnek veszik az emberek, pe-  
 dig bölcsője már ott ringott, midőn a  
 pozitív és negatív erőt teremté az Ur.  
 Csak a történelemben kell tekintenünk s  
 ott láthatjuk, hogy századunk végét —  
 más esenirozással ugyan — de már egy-  
 szer eljártak a Grachusok korában.  
 A felvonások vége is mindig ugyanaz,  
 különbség csak abban van, hogy az ember  
 mindegyiknél magasabbra emelkedik  
 s közelebb jut a végcél felé. A megráz-  
 kóds is teljesen egyforma, az ember  
 eszmél, a kiontott vér látásán megdöb-  
 ben s csak szenvedélye csillapultával  
 látja be, hogy mindezt el is lehetett  
 volna kerülni.

Ezek jutottak eszembe, midőn ol-  
 vastam, hogy az európai hatalmak hajói-  
 kat a levantei vizekre küldötték. Szeret-  
 nek a háborút elkerülni, de a pusztító  
 erők zugó rohanását feltartóztatni igen  
 nehéz. Szellemi óriás lebilincselő hangja  
 kell oda, hogy egyszerű szavára a lá-  
 zongó elemek meglapuljanak és meg-  
 szelidülve, többé kitörni egyikük se merjen.

A jólelkű Abdul Hamid reformokat  
 ígér. De a vad csikót, mely csak a puszt-  
 tást ismerte, nem fogják ám mindjárt  
 üveges kocsiiba, mert félnek, hogy azt  
 összetöri, ha pedig ütök, még vadabb  
 lesz. Tehát sem a fegyver, sem a reform  
 egy könnyen nem használ; a baj azért  
 megmarad, török az örményt, örmény a  
 törököt ezután is majd csak gyűlöli.

De mi hozza létre a népek között  
 e feszült viszonyt, mi készíti az embert  
 arra, hegy embertársát gyűlölje? A fele-  
 let könnyű rá: az önző politika. Páris-  
 ban ez már megijedt magától, de mikor  
 tér meg a vén Európa? Mikor látja be,  
 hogy az önérdék csak rosszra vezette s  
 hogy a mi az egyesnek bűn, bűn az  
 egésznek is, s mikor vonja le ebből ön-

magára a következményt, mikor helyezi  
 magát a vallás és etköles szigorú törvé-  
 nyei alá, mikor mond le önző vágyairól  
 s mikor tüzi célul az emberiség boldo-  
 gitását?

De ezt ne várjuk egyhamar; a la-  
 vina megindult s addig meg sem áll,  
 míg a völgybe érve el nem pusztítja a  
 fattyuhajtásokat, melyek a megtévedt  
 politika talajából nőttek ki. Ez a lavina  
 nem más, mint az a forrongás, zavarodás,  
 mely mindig rémesebb és rémesebb  
 lesz s előbb-utóbb egy nagy európai há-  
 boru kitörését szüli. Az okok tulajdon-  
 képp kicsinyesek, önzők; tehát ha a há-  
 boru kitörne, korunk, az értelem fejlett-  
 ségének ily kiváló idejében szomorúan  
 jellemző szót nyomna a történet lapjára,  
 e szó: a kislelkűség.

Szép dolog a vitézség, a lélek leg-  
 szebb dísz, ékessége, mely a saját iga-  
 zában alkuvást nem ismer; de nem tudna  
 győzni az igazság gyilkolás nélkül is?  
 Vagy még Assurnasirpal korában élünk,  
 s magunkénak valljuk a kegyetlen assyr-  
 eme jellemző mondását: „Romokon mo-  
 soly szállja meg arcomat, boszum kielé-  
 gitésében találom meglegedésemet?” —  
 Szép zene a kardesengés, lelkesítő a  
 harsona hangja, de mit használ, ha ezt  
 a harmoniát az özvegyek és árvák száz-  
 ezreinek jajgatása zavarja meg? A ter-  
 mészet háborgásához hasonló fenséges  
 látvány az, ha ágyudörgés és puska-  
 ropogás között két pusztító elem össze-  
 csap; oly szép az arcon a hősiesség, a  
 napfényben oly szépen csillog az ellen-  
 ség véréstől pirosra festett kard; de e  
 háttére annál lehangolóbb: az el-  
 esztendő mos vonaglása, az árokban  
 folyó patak, a mezőn szerte terülő  
 holttestek — s mindez a humaniz-  
 mus fenkölt korszakában. A háborútól  
 megijed az ember, de csak azért, mert  
 az árfolyamok a börzén lejjebb szállnak,  
 vagy pedig a beállható nyomortól tart,  
 azonban az emberiség nagy érdeke lel-  
 kiismeretét távolról sem érinti.

Harecal lép az ember a történet  
 színpadára; támadást intéz, földet sze-  
 rez, hogy megtelepedjék, védelmezi, hisz  
 tulajdona, vért is áldoz érte, mert az a  
 föld szent neki s a kiomlott vér árán  
 biztosít szabadságot utódainak. És ennek  
 így kellett lenni; az erkölcsi erő akkor  
 még nem hatotta úgy át az emberisé-  
 get, az államokat, hogy meghajoljanak  
 az emberi jogok sérthetlensége és az  
 eszmék szabadsága előtt. Ilyenformán a  
 háboruk oka a kellő szellemi műveltség  
 hiánya s az érdekellentéteket másképp ki-  
 egyenliteni nem tudó kényszerűség volt.

Ma már más világ van. Az államok  
 kialakultak; nemes verseny indult meg  
 mindenfelé; a gondolat szabad; mi szük-  
 ség tehát a külső hatalmi politikára, mely  
 az államok határát méregeti s idegen  
 országok szabad népeit szolgaságra akarja  
 hajtani?

Minden népnek van már hazája,  
 egyiknek kicsiny, másiknak nagy; de a  
 különbséget nem ez teszi; a nagy mű-  
 vész kis keretbe foglalt képe bizonyára  
 szebb s így többet ér, mint az óriás vá-  
 szon, mit kontár festett be. Nem az az  
 ember hatalmas, kit szuronyok védnek,  
 míg parancsait osztogatja, de a kit meg-  
 véd saját erkölcsi ereje s kinek hatal-  
 mat kölesönöz az igazság, a mit egész  
 lénye megvalósít.

Ilyenformán a nemzetek hatalmának  
 fokmérője sem lehet a fegyveres erő,  
 hanem az erkölcsi és szellemi képesség,  
 mely életünk lefolyását igazán emberi  
 történetté teszi. Erőszakkal zsákmányt  
 ejteni a tigriris is tud, de a méltányosság,  
 egyéni szabadság és mások természet-  
 adta jogai előtt egyedül az ember képes  
 meghajolni.

De minek akadályozzák meg akkor  
 fegyverekkel, hogy az egyes államok kö-  
 zött a külső hatalmi versengés helyett a  
 kulturális verseny indulhasson meg s a  
 gyűlölködő hazafiság helyén a szereteten  
 alapuló honfiérvés keletkezzék.

A militarizmus nem szolgálja a ha-  
 zaszeretetet. Vagy abban nyilvánul ez,  
 hogy kötelességünknek tartjuk más ál-  
 lam polgárait gyűlölni s kicsinyes érde-  
 kek miatt, avagy boszuvágytól indítva  
 készek legyünk ellenük törni s őket fel-  
 koncolni? Nem; ha ezt kívánná a ha-  
 zaszeretet, akkor ellenkeznék Krisztus  
 tanításával.

Szeretem a földet, a melyen szület-  
 tem, lényem vele teljesen egybeforrt, az  
 erőt, indítást közvetlen ez adja; ez az a  
 kör, melyben érvényesülhetek, hazát én  
 másutt nem találhatok. De honom hatá-  
 rain túl is emberek laknak, emberek,  
 kikbe az Ur épp oly lelket lehelt s a  
 gyengeség is bennük ugyanaz, mint ben-  
 nem; ezekkel szemben tehát csak fegy-  
 ver nem lenne és semmi szeretetem?

A kovász a tésztát még nem ha-  
 jta át; nem tudott még kiegyezni a ha-  
 za s emberszeretet. Oh mikor lesz,  
 midőn a keleti népek szíve előtt nem  
 gyutorok, de a biblia nyilik meg s a  
 művelt nyugat nem rabláncot visz ne-  
 kik, hanem tudományt?!

A mit a vallás épít az emberben,  
 nagyobbrészt lerontja azt a politika, mely-  
 nek maholnap teljesen rabjává leszünk.

Észrevétlenül csempész be a mindennapi életbe oly elveket, miket a vallás és erkölcs határozottan tilt, melyek előtt még a legjobbak is meghajolnak, azt mondván: „az ár ellen hiába uszunk“, s így nyer társadalmi szentesítést a demoralizáció.

Sokat elbirt már az a lelkiismeret, de midőn mégis szűk lesz a hely a sok szabadalmazott vétek számára, akkor végre majd megtér az ember.

Tehát csak hadd tomboljon tovább a vihar, tiltakozó szavam meg nem állítja azt; jobb kezembe van sorsunk leteve, a megváltó erő folyton működik. A zugó tengeren Krisztus jó felénk s a tanítványok hallják szózatát: „Bizzatok, én vagyok, ne féljetelek.“

—i—s.

## Tanuság a kormányra és a szabadelvű pártra.\*)

II.

Hareban állottunk, s a szabadelvűség lobogója alatt kemény harcot vívtunk a magyar állam és a modern társadalom jogaiért.

Az egyházpolitikai reformok nem a protestáns egyház érdekében lettek felvetve, — ezek betérésére a magyar államot, ennek felelős kormányát a hierarchikus doíyf és a meglevő törvényes rend elleni reakcionárius lázadás készítette.

Mi protestánsok mint egyház nem nyertünk semmit a reformok által, — ezek által csak a magyar nemzet és a magyar társadalom lesz a nyertes, ha a reformok következetesen keresztül vitetnek.

Mi ismerjük a nehézségeket, melyekkel a kormánynak meg kell küzdenie, mert bármennyire nem szereti is a magyar katolikus nép egyes helyeken papját, izgatása népszerűvé válik, ha az izgatásokba a szociális jelszavak s a gyűlölet kitörései vegyülnek.

Mert a nép jobban tud gyűlölni, mint szeretni, a kormány név keserű multak tradíciói folytán előtte még maig se tud népszerű lenni.

\* E folytatólagos cikk tárgyhalmaza miatt némileg késétt, a miért szerző és olvasók szives elnézését kérjük. Szerk.

És a klerikális izgató nem fukarkodik se a szociális, se a gyűlöletet keltő jelszavakkal.

„A kormány elviszi pénzeteket adóba, fiaitokat katonának és most elrabolja vallásokat“ — hangzik azok ajkáról ezen izgatás, a kikre reá illik Jézus mondása: „Meggzúritek a szunyogot és elnyelitek a tevét.“

És az a nép, melynek ügyével oly kevesen törődnek, a melyet oly kevesen szeretnek, a melyet oly sok hazug képmutató, politikai kalandor ámit és zsákmányol ki, mely látja, hogy az ő kis földje, minden csefély jövedelme meg van adóztatva, míg a nagybirtok tiszta jövedelme s adója aránylag sokkal alacsonyabban van megállapítva, — mohón szívja be az izgatók szavait, s érzi, hogy neki sérelmei vannak, hogy ő panaszra jogosítva van, tehát meggyűlöli azt, a ki ellen izgatják, felül a sötétség lovagjainak, hallgat a nagyuri demagógokra, az agrárpolitikuskokra, a kik nálunk az ugy is jogosulatlan előnyökben részesülő nagybirtoknak akarnak még több előnyt szerezni, s bizalmatlanná válik legjobb emberei iránt. Az izgatás mindenütt elveszi a tömeg szeme világát, s a lelketlen vakmerők zsákmányává lesz.

A kormány és a szabadelvű párt ezekre elkészülhetett és mégis idejekorán nem igyekezett ellensúlyozni a reakcionáriusok izgatását.

Az anyakönyvvezetők egy része nem hive a reformoknak, s az állam eszméjét, az új jogrendet kellően képviselni nem tudják vagy nem akarják. Azon jegyzők egy része, a kikre az anyakönyvvezetés és a polgári házasság körüli eljárást felkényszerítette, maga is ultramontán érzelmeknek van alávetve s *mi protestánsok a vegyes házasságoknál megérezzük ezen közegek ultramontán érzületét vagy felekezeti elfogultságát.*

Ily reformokat életbe léptetni s azok helyes keresztülvitelét nagyobb pénzáldozat nélkül nem lehet eszközölni.

*A szabadságot legtöbbször csak vérrrel lehet kivívni, de minden időben csak pénzzel lehet megtartani.*

*Reform pénzáldozat nélkül deformmá válik.*

A kormánynak — ugy a mostaninak, mint elődeinek — kötelessége lett volna a szabadelvűség híveire s a demokrácia követelményeire több tekintettel lenni.

De nálunk a demokráciáról tudni sem akarnak s azok nagyrésze se, a kik magokat demokráciának mondják, csak a gentry-demokráciáig mennek el, tudniillik, hogy nem szeretik a mágnásokat, hanem ezek befolyása he-

lyébe a gentry uralmát kívánják tenni; pedig igen gyakran a széles látkörrel és magas műveltséggel bíró arisztokrata demokratikusabb gondolkozásu, mint a gőgös gentry.

Gróf Apponyival Szentiványi Józsefnél egyszer találkoztam s felőle azon meggyőződés nyertem, hogy ha gróf Apponyi inkább tudna vezetni, mint a miként vezettetik, s szabadulhatna pártja egyes főuraitól, ő inkább demokrata volna, mint a szabadelvű párt és saját pártjának nagyrésze.

De hát a mi lateinereinkből magukat felküzdő egyéneink is egészen természetesnek találják, hogy a megyékben az alispánok ne lehessenek másokból választhatók, mint a régi nemesi családokból, s ily gondolkodás mellett nagyra vannak szabadelvűségükkel.

A milyen a társadalom, olyan a kormány. Ha egy miniszter lejö egy vidékre, kész a vadásztársaság, az érdektársulat igyekszik a kegyelmes urat élő fallal elzárni — hogy az ő kifejezésükkel éljek — a más szőrü emberektől, — s az ugynevezett szabadelvű és habaréki gentry azon van, hogy a nemesi familiákban kár ne essék s a megyei imperium biztosítva legyen „a családoknak.“

Vadásztársaságokban, a hol a báró de Manx-oknak, vagy a „Százás Pétereknek“ oly előszerepük van, születik meg a megyei és országos politika, — a melynek végcélja az állami, megyei befolyást és előnyöket a gentry-családok részére biztosítani.

Csoda-e, hogy ily viszonyok mellett a mi világnézetünk — a demokratikus felfogást tekintve — a művelt nyugoti népektől egy százzal van hátra?

De az is természetes, hogy ily politikai és társadalmi viszonyok mellett a nép felvilágosítására kevés történik.

A mezitlábás politikát üző elzüllött és gazdag gentry között egyes helyeken csak az a különbség, hogy az első elbolondítani, a másik meg megvenni igyekszik a földműves és iparos választókat. Ezekkel versenyeznek a felszínre jönni akaró új emberek.

A régi magyar nemességnek tiszta és páriarkális alakjai mindinkább visszavonulnak a megyei és politikai szerepléstől, s a félrevezetett nép igen sok helyeken catilina existenciát és politikai kalandorokat tisztel meg bizalmával.

És igen gyakran halljuk azokat dörge-dezni a tőke uralma ellen, a kiknek enyves kezükhöz minden hozzá ragad, a kik megnyúzni készek a „tisztelt polgártárs“-at.

Pedig nem a nagy tőke ellensége a föld-

## T Á R C A.

### Mérhetetlen távolságok.

Mikor ugy szép csillagos este felnézünk az égre s látjuk azokat az apró ragyogó ékszerket, melyekkel be van hintve az égbolt: ugy tetszik nekünk, mintha örültség volna a csillagászati tudománynak a világtestek távolságáról és nagyságáról eddig létező minden meghatározása.

Hihetetlennek latszik, hogy azok a kis aranylámpások, amelyek egynémelyike csak annyi — innen nézve — mint egy gyémántgyűrűnek a sziporkázó köve: még ezerszer és milliószor nagyobb ak lehessenek, mint a mi földünk. S bár magunk is látjuk, hogy az ég picic fénypontjai nagy, igen nagy mennyiségben vannak fölöttünk, csillagászati ösmeretek nélkül még sem mernénk arra gondolni, hogy azt a távolságot, ami (a holdat kivéve) az égiteseteknek hozzánk legközelebb eső egyedét elválasztja tőlünk: nem lennénk képesek beutazni még akkor sem, ha egész életünket — születésünk percétől kezdve százéves korunkban bekövetkezendő halálunkig — folyvást a ma ösmert leggyorsabb expressz-vonaton töltenők, amely egyenes irányban, villámként robogna velünk folyvást a kérdéses égiteset felé.

A végtelenségről adnak némi fogalmat ezek a szörnyű távolságok. S erről a végtelenségről irt egy rendkívül érdekes könyvet

Flammarion Camille, a hírneves poéta-esillagász, akinek ebből a művéből a legfantasztikusabb és lényegében, feltevéseiben, mégis megcáfolhatatlanul igaz részt a Magyar Hirlap is közölte nemrég egy pompás tárcájában.

Egy kis izelítőt hadd adjunk a bámulatos távolságok e tudományából.

Mindenekelőtt valamely mértékegységet kell választanunk, a melyhez arányosítva történjenek a távolságbeli meghatározások.

A tudomány rég megállapodott már abban, hogy ez a mértékegység a fénynek egy másodperc alatt megtett útja legyen. A fény útját ez alatt az idő alatt tudjuk. Negyvenkétezer mértföldet tesz az, vagyis háromszázezer kilométert. E szerint, ha a fény körívben haladhatna, egy másodperc alatt (annyi idő alatt, amíg a szempillantást lehunyjuk s ismét felnyitjuk), hatszor utazna körül a földünket.

Most már tessék összehasonlítani és meghatározni egy két égi távolságot abból, hogy mennyi idő alatt ér egyik ponttól a másikra a fény. A csillagászati véghetetlenül pontos számítások szerint a földről a holdba egy és egy-negyed másodperc alatt jut el a fényugár; holott ahhoz, hogy a napig jusson, már másfélórányi idő szükséges.

És mindez semmi. Kevesebb ez a nagy világűr mérhetetlenségéhez képest, mint a menyire — földünk arányaihoz képest — egyik lépésünk a másiktól esik.

Mert a közül a huszonégy állócsillag közül, melyeknek a távolságát már meghatároz-

ták, (notandum millió és millió állócsillag van a világűrben) a legtávolabb esőbe teljes hetvenegy év és nyolc hónap alatt jut el földünk-ről az innen kiindult sugár.

Ez az állócsillag a Capella. Most képzeljék el t. olvasóink ezt a távolságot! Ha születésük pillanatától fogva oly gyorsan indultak volna utnak a Capella felé, hogy minden szempillantás alatt negyvenkét ezer mértföldet repültek volna, soha meg nem állván: akkor életük hetvenkettedik évében érkeznének meg a Capella felületére.

Ugy-e megdöbbenő, az agyvelőt megdermesztő gondolat ez?! . . . Pedig még ez is semmi!

Mert vannak csillagok, jobban mondva ködfoltok, (innen már csak annak látszanak, ámbár valójában hatalmas égitesetek), amelyekből nem hetven év alatt, hanem csak ezermillió év alatt érkezzetett ide hozzánk a fény.

Ez már valósággal a végtelenség. Itt már megszűnik az emberi elmére nézve minden további számítás, okoskodás.

S most térjünk át Flammarionnak egy gyönyörű fantasztikus, költői feltevéseire.

A lélekről beszélünk, a lélek utjáról, helyzetéről a világűrben. Ne álljunk e percben az amugy is meddő vitatkozás álláspontjára, hanem fogadjuk el azt a feltevést, amiből Flammarion kiindul: hogy a lélek, elválván a testtől, teljes szabadsággal esaponghat a nagy mindenségben s egy pillanat alatt a mindent felülmúló gyorsaságával változtathatja helyét.

mives és munkás népnek, mert a tőke az életje a mezői és ipari munkálkodásnak.

De igenis megrontják a népet azok, akik a nagy tőkepénzükből nyert pénzen uszoris pénzügyeket alakítanak s a hitelre szoruló népnek magas kamatra adják a kölcsönt, csak hogy a részvényeseknek nagy osztalékot, s a pénzügyet tisztviselői és választmányának bő jövedelmet biztosítsanak.

Mulasztás terheli a kormányt, hogy a pénzügyet s bankok felett szigorubb felügyeletet nem gyakorol, hogy véget érjenek a nagy sikkasztások, s a takarékpénztári uszora.

A váltókölcsönre szoruló földmives nép, az ideai rossz termés s alacsony gabonaárak mellett nagy válság felé sodortatik, a szűk bankárok pedig gyalázatosan élnek vissza a közönség bizalmával.

A hitelügyet a kormányának kötelessége rendezni, ez lenne egyik legcélszerűbb fegyver a néppárti reakciónáriusok, antiszemita és agrárius izgatók ellen.

Végül legyen szabad megjegyezni, hogy a magyarhoni protestantizmus az egyházi-politikai reformokért vívott küzdelmek alatt becsületesen teljesítette hazafias kötelességét. A magyar államért többet tett, mint érte az állam valaha tenni fog. — A zsoldos had kér anyagi előnyöket, mi csak elismerést kérünk. Ezt kérni joga van minden becsületes embernek a becsületes emberektől.

Andorka Gyula.

## Egyházi élet.

„Uj katolikus napi lap” cím alatt a M—g azt közli esztergomi levelezője tudósítása szerint, hogy Zichy Nándor gróf a napokban Esztergomban járt Vaszary hercegprimásnál, akivel, a gróf neve alatt újévtől megindítandó kath. napilap ügyében hosszasan és eredménytelően értekezett. Eszerint a kath. napilap megjelenése most már egészen biztosítva van. Ugyancsak új kath. hetilapot indítanak Esztergomban is Keményffy K. Dániel hitoktató szerkesztése mellett. — E hírek különösen első része bír reánk nagy fontossággal, nemcsak azért, mert azt tapasztaljuk, hogy a róm. kath. egyház vezérferházi érdemileg megbecsüli a sajtó fontosságát, s mindenképen azon van, hogy a közvélemény alakításának terét hatalmukba ejtsék, s a közvéleményre domináló befolyást biztosítsanak eszméik és céljaiknak; hanem azt is bizonyítja, hogy főurak, papok kezét-fogva, tudnak és akarnak is arra áldozatot hozni. Ezzel összehasonlítva azt a

prot. áldozatkészséget: a sajtó érdekében hozott áldozattal, vagyis inkább közönyösséggel hova törpülnek a mi főuraink, s vagyonosabb közönségünk. Itt van például az „Öröllő”, mely egyetlen politikai lap, mely a prot. érdek mellett bevallva, nyílt arccal áll őrt, s hogy állunk járatóira nézve? . . . Szégyelve mondjuk ki, hogy járatói sorában nincs egy protestáns egyh. kerületi gondnok, de még egyházmegyei gondnok, vagy világi ülnök is alig van, s a világi urakat azért vehetjük számba, mert alig van kit számba venni. Azok a protestáns papok hozzák meg az áldozatot, a prot. irányú sajtónak, kik önmaguktól vonják meg a lapjáratásra való filléreket, ezek között is a kevesebb jövedelműek járatják. Bizony ha az „Öröllő” előfizetői névsorát közölnék . . . furesa tükröt tarthatnánk a prot. világ elébe. Ébredjenek fel hát prot. hitfeleink; az újév közeledtével erősebben sürget az öröklás kötelessége. Zichy Nándor góf és a primás egy róm. kath. lap létrehozásában megegyezve — az Öröllő kiáltását költi fel: Keljetekek fel protestánsok és ne aludjatok . . . Mert az ellen nem alszik; sőt ugyan fegyverkezik. Néppárti mágnás és róm. katolikus primás; törvény ellen való harc és pax . . . ne azt nézzétek, hogy heterogén elemek, hogy tűz és víznek látszanak, tehát nem egyesülhetnek. Már ugy látszik egyesültek! A M—g mondja, pedig ennek hajlamai ismeretesekek, hogy nem nagyon áll távol azoktól az eszméktől és tendenciáktól, sőt sokszor kacérkodik is velök; elhíhetjük tehát, amiről mint megtörténtől és még megtörténetlenül írt. Oly elem az az ultramontanizmus, melynek minden időben ajkára fér: „Si neque superos Acheronta movebo” és akként eszelepszik is.

A debreceni ág. ev. egyház dec. 8-án 14 presbytert és egy másodjegyzőt választ, szavazattal bír minden egyházi adót fizető önálló férfi és nő egyháztag; ez utóbbiak ha mint özvegyek, vagy vegyes házasságban élők teljesítik egyháztagsági kötelességüket.

Szotyori Nagy Károly ötvenéves kántori jubileumának megtartása napjaul 1897. január 12-két tüzték ki.

## Tanügy.

Az orss. nőképző egyesület Budapesten, zöldfa-utcai intézetének olyszerű átalakítása tárgyában, hogy a Wlassics-féle leány-gimnázium eszméjének megfelelően, értekezleti gyűlést tartottak, melyben kimondták, hogy a nőképzőt arra hivatottnak tartják; egyszersmind szűkebb

társával verekszik . . . a rossz gyermekek megütik, ledobják . . . ekkor egy nő szalad a kis fiu felé s felemeli . . . ah! ez a nő! . . . A nő az édes anyja annak a gyermeknek s a gyermek senki más, mint a Capelláról most letekintő s porhüvelyétől hetvenhét éves korában megvált — lélek!

Ime a magyarázat:

Azoknak az eseményeknek, amelyek előtt 71 és fél évvel a földön történtek, elvitte híroket az a fénysugár, amely akkor indult ki innen, mi tőlünk. De ez a sugár csak most (hetvenegy és fél év múlva) érkezett meg a Capellára, a mikor a lélek épp ott időzött. A lélek tehát azokat az eseményeket látta a sugarak által, a melyek testi gyermekkorában történtek, láthatta önmagát és rég elhunyt édes anyját.

S ha az egész életét újra végig akarta volna nézni: csak ott kellett volna maradni a Capellán s folyvást a földre tekinteni. Mert a folyvást érkező újabb és újabb fénysugarak elhozták volna neki a rég elmúlt dolgok képét.

Ime a fantáziával ölelkező tudomány!

Annyi bizonyos, hogy ez a lélek, a ki itt szerepel, csupán a Flammarion találmánya, képzelődése, — de maga a tény, az tudniillik, hogy ha a fény gyorsaságát megelőzhetnők, újból láthatnánk a világúr egyes pontjairól rég elmúlt eseményeket: feltétlenül igaz.

bizottságot küldtek ki a tervezet kidolgozására. A bizottság tagjai: Beóthy Zsolt, Hampelné Pulszky Polekszina, dr. Alexander Bernát, Rosenberg Auguszt, dr. Beke Manó, György Aladár és Pavlicsek Sándor.

Jótekonyság. Lichtenstein János uralkodó herceg az acsi óvoda helyreállítás költségeihez 300 frtot, — Fatzenhammer Konrad cukorgyáros 250 forint értékű építési anyagot adott. Wohl Herman losonci lakos Magyarország ezeréves fennállása örök emlékére a losonci gimnázium 4 szegénysorsu tanulója részére ösztöndíj-alapítványul 10,000 frtot, a kunhegyesi takarékpénztár-részvénytársaság elemi tanintézetek javára 110 frtot adományozott. Ezekért Wlassics Gyula vall. és közokt. miniszter elismerését és köszönetét nyilvánította.

Petri Mór szilágyvármegyei tanfelügyelő állásában végleg megerősített — a közokt. miniszter által.

## Ujdonságok.

A debreceni főiskola magyar irodalmi önképző társulata a főiskolai énekhar közreműködésével folyó évi december hó 5-én, csütörtökön délután 4 órakor a főiskolai énekeremben Csokonai-emléknapélyt rendezett következő műsorral: I. szakasz. A „Tihanyi echóhoz”. Előadja az énekar. Megnyitó beszéd, Soltész Elemér társulati elnöktől. „A reményhez”. Előadja az énekar. Ünnepi éda, irta: Oláh György 4. jh. Szavalja Bagaméri Károly 2. th. Bölcsődal, Nyisznyaytól. Előadja az énekar. Komoly szavalt, Kálmán Gyulától. „Téli éj”, Möhringtől. Előadja az énekar. II. Szakasz. Népdal-egyveleg, Lányitól. Előadja az énekar. „Gretchen esőkjá”, beszély, irta Zivuska Andor 3. jh. hálógató. Dal a csikóbőrös kulaeshoz. Előadja az énekar. Vig szavalt, Maklár Papp Ernőtől. Dalünnepen. Therától. Előadja az énekar. Az ünnepély mindeu részleteben jól sikerült.

Rágalmazó pánszláv pap. Igazán vérlázító esetről olvasunk. Az ó-lutheránusok Schwerinben október elején konferenciát tartottak, melyről a magyar lapok egyáltalán nem vettek tudomást, pedig érdemes lett volna. Zoch Pál, a hírhedt trencsényi pánszláv esperes is részt vett a gyűlésen s ott szemerszedett hazugságokat és rágalmakat szórt Magyarország ellen s a legvalótlanabb színekkel rajzolta a magyarországi ev. ref. egyház helyzetét. Az „Allg. Ev. Lutherische Kirchenzeitung” persze siet felülni Zoch hangsúlyainak s következőket írja: „A párisi, metei, mühlhauseni állapotok ismeretesekek olvasóink előtt, kevésbbé fogják ismerni azt az elszomorító képet, melyet Zoch lelkész festett a magyarországi lutheránusok ellen intézett támadásokról. A helyzetet az a nemzetiségi tisztogatás jellemzi, melyet az eredetileg szintén látheránus, de később reformátusokká lett magyarok (Magyaren) táplálnak a lutheránus tótok ellen s amely miatt ezeknek sokat kell szenvedniök; Kossuth ötven év előtt mondott jelszavát akarják megvalósítani: *hogy ne legyen Magyarországon más vallás, mint az, hogy minden embernek magyarrá kell lenni*; ezekhez járulnak azok a belső harcok, melyeket oly befolyásos személyiségek ellen kell folytatni, kik szóban és tettekkel, vagy legalább hallgatásukkal az uniót pártfogolják. (De azért némely magyarok nem akarják az unió jelenlenségét megérteni! Szerk.) A pánszlávizmus vádjá miatt két tót gimnáziumot zártak be, melyekben lutheránus lelkészeket készítettek elő, 3 másat megmagyarosítottak; nincs is már oly középiskola, melyet a tótok látogathatnának. A Konkordienbuchhoz (corpus doctrinae Lutherae. Szerk.) ragaszkodó községeket katonákkal rakták meg (???). Vannak oly befolyásos egyének, kik az önkényuralmat belátták, de nem mernek szólani. A magyarországi ev. egyház helyzete a legszorongatottabb az egész világon. Ennél több és csunyább hazugságot még nem igen halmoztak össze egy rövid referadában.

A Mária Dorothea Egylet erdélyrészi köre Kolozsvárt igen sikerült felolvasó-estélyt rendezett nov. 30-án a ref. teológiai fakultás

A lélekre nézve tehát a fény gyorsasága esigamászás; mert a lélek egyetlen szempillantás alatt elröpülhet oda, ahova akar, tehát oda is, ahova egy bizonyos pontból kiindult fénysugár csak ezer-százezer év múlva fog eljutni.

Most következik a Flammarion gyönyörű meséje. Egy ilyen vándorló lelket beszéltet, akinek a teste hetvenhét éves korában, mint aggyastján halt meg a földön. A lélek azonban örökifjan szállt el a végtelenségbe az elaggott testből s egyszerre eljut a Capella esillagra, amelyről az imént szólottunk.

Ez persze csak egy pillanat műve ő neki. A lélek széttekint s egyszerre esudás dolog ragadja meg a figyelmét. Messze-messze, egy kis égitesten történik valami, ami őt érdekli. A lélek megösméri a Földet s megpillantja rajta Párist. (Persze Flammariont a francia lelkek érdekelhetik.)

Páris forrong. Épen a francia forradalom remnapjai zajlanak le ott. Az utcákon torlaszok, a vér patakaként ömlik a vépadról.

A lélek elszörnyed s egyuttal borzadva kérde önmagát: — Mi ez? mi történik, — hisz a francia forradalom már réges-rég lejárlott! abban az időben én még csak hat éves voltam! . . . hogyan láthatom tehát újra a borzalmas idők eseményeit?!

S amint így tünődik, egyszer csak egy kis kék bluzos gyermeket pillant meg a Pantheon-terén, egy szép kis szőke fiut, aki éppen a

disztermében. A nagyfontosságú nőegyletnek majdnem teljes számmal megjelent tagjain kívül nagy nőközönség vett részt a szerfelett érdekes estélyen. A felolvasó E. Kovács Gyula, a kolozsvári nemzeti színház kitűnő művésze volt, ki élvezetes előadással, művészi megírt visszaemlékezéseket olvasott fel az ő régebbi színész-életéből. Majd a „Nagy Ecsed” és „Az én zászlóm” c. költeményeit szavalta el, kísérve a közönség osztatlan tetszésétől. Az ezutáni üléseken felolvasók lesznek: Dr. Széchy Károlyné, sz. Lorenz Josephine: dec. 7-én; De Gerardo Attília: dec. 14-én; dr. Szádeczky Lajos: dec. 21. — Bálint Gábor, kolozsvári egyetemi tanár, az általános óhajtásnak engedve, dec. 6-án a kolozsvári mentőegyesület javára a vigadó nagytermében felolvasást fog tartani kaukázusi utjáról. Ugyancsak ez estélyen Palóczy Lajosné, Fábriának Berta, a kolozsvári nemzeti színház volt közkezdveltségű primadonnája énekelni fog, Bély Emma grófnő pedig cigányzene kísérettel fog zongorázni. — Wlassics Gyula kultuszminiszter december első napjaiban ismét Kolozsvárt fog időzni, hogy a Filep Gyula szigorló orvosnak sub auspiciis regis tudorá avatásán a királyt képviselje. Ez alkalommal fognak először szerepelni a Kolozsvári Ferenc-József tudomány-egyetem részére ő felsége által adományozott egyetemi díszjelvények is.

**As Essterházy család kincsei** a millenniumi kiállításra átengedtetvén, mind a fraknoi várból, mind a kismartoni várkastélyból: ezeknek szakértőkkel becsomagoltatására és Budapestre szállíttatására már dr. Szendrey János miniszteri tanácsos elűtazott.

**Millenniumi korona-érmek**et boesát ki a pénzügyminiszter az ezredéves kiállításra számszerint egy milliót; melyek egyik lapján a király mellképe lesz: — **Az ezredéves Magyarország emlékére 1896.** körirattal, másikon Árpád vezér lovas alakja és kísérete. Az érmet csinos tokokban a kiállítás területén fogják elárusítani, természetesen magasabb áron. A befolyó jövedelmet a kiállítás alapjára fordítják.

**Krisa János** boldogult unitárius püspök a „Vadrózsák” írójának neje, 20 éves özvegye után 78 éves korában meghalt Kolozsváron.

**Egy fiatal élet kiáltása.** Gál Jánost, Rozsnyó egyik tekintélyes férfiát és családját, mint igaz részvételt értesültünk, nagy csapás érte. Derék, törekvő fiuk, Gál Manó tartalékos hadnagy, jogszigorló, élete 23. évében meghalt Budapesten. Az őszinte részvét enyhítse a mélyen sújtott család fájdalmát. A lapunk szerkesztőjének, mint az ifju egykori tanárának is megküldött gyászjelentés így hangzik:

„Gál János és neje Fischer Szidónia mint szülők saját, gyermekeik és az összes rokonság nevében megtört szívvel tudatják forrón szeretett fiok, Gál Manó esz. és kir. tart. hadnagynak, folyó évi november hó 25-én, d. u. fél 4 órakor, életének 23-ik évében rövid szenvedés után történt gyászos elhunytát. A drága halott földi maradványai folyó hó 27-én d. u. 3 órakor fognak az üllői-uti klinika halottas csarnokából az ág. ev. egyház szertartása szerint a kerepesi-úti temetőben örök nyugalomra helyeztetni. — Budapest, 1895. november hó 26. Aldás és béke halmvaira!

**Menyegzői kossorut** font önmaga önmagának Pongor Mária Boros Mártonné Debrecenben, a múlt hó végén a jótékony áldozat virágaihoz. Az a kossoru következő vtrágokból van füzve: a **debreceni prot. egyetemre**: 5000 frt; a **debreceni ref. egyháznak**: 1000 frt; a **főiskolai joghallgatók segély egyetemenek**, — a **városi szegényeknek** — és **még egy jótékony célra**: egyenként 500 frt; a **hittanhallgatók segélyegyletének**: 300 frt; a **főisk. énekkarnak**: 100 frtból. Ez a kossoru nem hervad, nem hull el; örök ékessége marad emberek előtt, kik kívánják rá az áldást, s Isten előtt, ki meg is adja azt Boldog a férj is, ki ily némes érzéssel gazdag szívű nőt mondhat magáénak.

**Megyei tisztogatási** munkát végez Szatmár vármegye főisdánja Simontsits Béla. Ezen munka eredménye a nagy-somkúti járás főszolgabírája Indre Lászlónak „sulyos hiv. vissza-

élések és a büntető törvénybe ütköző cselekmények miatti állásától felfüggesztése mellett egyidejűleg, a fegyelmi eljárást megelőző vizsgálat elrendelése.” Ily fegyelmi eljárást még más — már lemondott szolgabíró ellen is rendelt el — vagyoni felelősség megállapítása tekintetéből.

**Iskola látogatás.** Joó István gymn. felügyelő nov. 14-től nov. 30-áig, tehát közel 3 hétig látogatta a debreczeni ev. ref. főgimnázium tanóráit, s vizsgálta általán véve ez intézet szellemi életét. Látogatásának eredményét e hó 3-án terjesztette a tanári kar elé, a tapasztaltak felett teljes megalégedését nyilvánítván. Nem mulasztotta el, hogy reámutasson az iskola hiányaira is, minők a tanárok kevés volta, a tanulók enormis száma és a tantermek meg nem felelő elhelyezése, minek folytán nem lehet megmondani, hol van tulajdonképen a főiskola gimnáziuma. E bajokon mulhatlanul segíteni kell. Joó István e hó 5-én Bőszörménybe utazott az ottani gymn. megvizsgálására. Ez az utolsó, egy év alatt. Mióta hivatalát elfoglalta, valamennyi iskoláját a tisztántúli kerületnek nagy buzgalommal és részletességgel megvizsgálta.

**Lulley Manó** Kossuth Lajos kíséretében menekült s Amerikában letelepedve kinmaradt 48-9-es honvédszázados, ki később az amerikai polgárháboruban is az északiak mellett harcolva résztvett — 80 éves korában szerencsétlenül meghalt Washingtonban.

**Kisjácsi és Radnocsai Szeless Ilona** az egyetlen híres magyar műlovarnőnek Párisban e napokban lesz egybekelése **Giedenot de Vigean Fernand** vicomte-tal, ki a legregibb francia főnemes családok egyikéből származik.

**Fertő-Szent-Miklós** sopronmegyei községben nagy zsidóellenes kihágás történt. Az antiszemita izgatás befolyásával fellázított esőcselék éjjel a zsidó iskola ablakait bezúzta, ajtaját betörve a padokat összerombolta, a zsidó lakások ablakait beverte, sőt egy lakásba be is lőtt. Hiába közel esik az antiszemita ragadós nyavalyában sinlődő Luegert imádó Béshez.

**A Debrecen-városi színház igazgatóságát** a nov. 30-án tartott színügybizottsági gyűlés döntése szerint, mely Simonffy polgármester elnöke alatt Vértessy István, Boczkó Sámuel, Hajdu Gyula, Körner Adolf, Abraham László és Király Gyula tagokból állott — öt szavazattal Csóka Sándorra esett egy ellen — **Komjáthy János** a győr-soproni színházak igazgatója nyerte el. Elnök, mivel a szavazatok nagy egyenlőtlenségénél fogva, arra szükség nem volt — nem szavazott.

**András neve napját** tartották a halmii — Ugocsa-megye — kaszinóban tisztelve szerető és sznretve tisztelő — mindannyian ifjabb, idősb és legidősb, valláskülönbőség nélküli jó barátok — **György** Endre nevenapja alkalmából az ő megtisztelésére. El tudjuk képzelni, hogy ez az ugocsa-i értelmiség által tartott szívélyes összejövetel, mely Szatmár javából is szaporítottat, a hamisítatlan barátság megnyilatkozása mellett a fenkölt érzelemnek is kifejezése volt. A felköszöntések hosszú sorozatába be lehetett illeszteni, az egymás iránti kölcsönös megbecsülést is, amint már ez szokott dolog, hol a magyar ember az emberi életet megárhozó szent érzelm — a szeretetben áradoz. Egyesek felköszöntésében az ünnepezt szét volt szakgatva, amint a rajongók szokták tenni. Mi innen a távolból, mert György Endrénél másutt is, nemcsak Ugocsa, Szatmár, Máramaros, Beregben vannak mindenmervü érdemeit ismerte tisztelői, hanem az egész Magyar hazában — lehetőleg összesítjük **György Endrét**, azt a **Csernák** esp. szerint meghitt, **Fóris** szerint az egyetlen, — **Nagy** József ügyvéd szerint az önzetlen barátság, minta jellem, — **Halmi** büszkesége, — **Tabajdy** szerint tudós, író, politikus és egyházi vezérférfiság, — **Hofbauer** I. kath. p. p. szerint tanügyi kapacitás — mindannyi szép és komoly vonásokból alkotott embert, nemzetgazdász, hazafit, egyházi kitűnőséget — tudományban vén, kedélyben örök ifju **György Endrét**, kit ismerünk gyermeksege óta, és távolról kísértük aszerint amint az ő eynizmussal határosnak látszó igénytelenségében, követelést nem is ismerő sőt kizáró módja sze-

rint tehetségeit oda fejtette, hogy előállította önmagából az **egész perfekt György Endrét**, kit mint ilyet minden jó kívánásokkal mi is üdvözlünk. — a — r.

**As a hordó-óriás**, melynek a világon aligha van párja, s mely Amerika államában a „Lenk-Wine Company” birtokában van: 5'6 m. magas, 6'7 m. hosszú, 1512 hl. ürtartalommal blr. Csupán abroncsának súlya: 4200 kgr. 7500 frtba került.

**Sztrájk a Siemens és Halske cég ellen.** Ez a tisztelt cég, mely egy év óta ideiglenes villamvilágítási telepéből **Kaposvár** előkelőbb üzleteit és magán-házait, most midőn a szerződési kötelezettség által kitűzött határidőtől elkésve, — állandó telepét valahára elkészítette, az eddig szolgáltatott magánvilágítás árát nem kevesebb, mint 200%-kal akarná emelni. De a steigeroló cég ellenében az érdekelték is sorompóba léptek, s **beesületszóval** elkötelezték egymást, hogy az ár-emelés esetében azonnal megszüntetik a villamvilágítást. Sőt azt is reménylik, hogy amennyiben az említett cég, kötelezettségének a határidőre nézve meg nem felelt: a közvilágításra tartozó szerződést is felbontva, a **hazai cégek** mostani világítási árának megfelelő ajánlatait sikerül elfogadtatniok.

**Egy embernek sok**... ezt sohajtotta **Móricz Pál** az országosan ismert férfiú legközelebb a nagyváradi törvényszék termében, — hová közönséges büntényért, — nála kaucióképen letett takarékpénztári könyvek elzálogosításából folyólag, habár az érdekelt felek az által károsítva nem lettek is — **sikkasztás és csalárd bukás** vétségéért állítottat. — az a „mindenből kifosztott ember” kinek most még becsülete is kockán állott. **Radl** Ódón védte meg, s védelme nyomán a **látszat** alapján történt vád alól a törvényszék fel- és megmentette utolsó vagyonát: — a becsületet. Bizony sok egy embernek, aki, egy a politikai, mint a társadalmi világban vénségéig kitűnő állást foglalt el; s mégis a vádoló ügyész a felmentő ítélet ellen felebbezett; de jól esik reménylenünk, hogy hiába; — a felebbezési bíróság sem fogja elvenni a becsületet, s ennek birtokában legalább nyugodtan halhat meg, ki egyebet itt elvesztette.

**Emberölés vigyázatlanságból.** Mikoláról (Szatmár.) tudósítják lapunkat: Kovács Lajos gazdálkodó kint lakott a mikolai erdőföldön; beszélgetni gyakran eljárt hozzá egy kökönyösdi izraelita ifju. Legközelebb, a múlt vasárnap újra ellátogatott s a szobában felfüggesztve meglátott egy kétesövű hátultöltő fegyvert. Ezt tréfából reá fogta Kovács Lajos nagyobbik leányára, le is esettentette, de első töltetlen lévén, nem sült. A másíkról is azt hitte a fegyverhez nem értő ifju, hogy az is töltetlen, ezt a másik 14 éves leányára fogta rá. El is sütötte s az egész erős töltés, közvetlen közelből a leány gyomrába furódott. A szerencsétlen teremtés azonnal szörnyet halt. Szatmárról a büntetőbírószág kiküldöttéi haladéktalanul megjelentek. A tettes önként jelentkezett a halmi-i járásbírósnál, de ott nem fogadták el jelentkezését s midőn Szatmárra akart menni, hogy ott jelentkezze, a csendőrök letartóztatták. A boldogtalan fiatal ember maga is teljesen kétségbe van esve.

**Dove** a híres páncél-feltaláló szabó nagy beteg, s mielőtt meghódolna annak a hatalomnak, mely ellen még az ő páncélja sem biztosított mentességet — hü barátnéja, a híres lövész **Diána** kisasszonnyal kívánt egybekelni. Kívánságát teljesítették; de az elyengült ember a házassági szerződést csak barátai segítségével írhatta alá.

**Blondin** a Niagara zuhatag felett megtett légi utjáról világhírűvü vált kötéláncos nem bírt elég bátorsággal megnősülni; s most 70 évében szánta el magát erre a most már csakugyan kockázó lépésre. Londonban egy ifju szép missel esküdt meg.

**A korcsolyásás** a még meg nem erősödött jégen már megkivánta áldozatait **Gyomán**, a hol Gál István és Sipos János veszték oda, rémült nép szemeláttára, mivel míg a mentők a csónakkal a jeget hozzájuk betörték, igyekeztük sikertelen lett.

## Országgyűlés.

Dec. 4.

Elnök: Berzeviczy Albert.

Jegyzők: Balogh G., Josipovich G., Eszterházy K. gf.

Kormány-résről: Bánffy br., Lukács L. Perczel D. br. Fejérváry G. Erdélyi S. Dániel E., Wlassics Gy., Darányi L., Josipovich I., Jósika S.

Múlt ülés jegyzőkönyve hitelesítése után Rohonyi Gy. előadó betérjeszti a Szerdékényi által a horvát-szlavon-dalmátországi képviselőkre nézve bejelentett mentelmi ügyben a mentelmi bizottság jelentését s az erre vonatkozó iratokat.

Annak idején napirendre tűzik.

Dániel E. betérjeszti az államvasuti mozdonybeszerzések és műhelyépítések költségei fedezéséről, — a kecskeméti — tiszaujhegyi, tiszapolgár — nyiregyházi vasút engedélyezéséről szóló törvényjavaslatokat.

## A költségvetés részletes tárgyalása:

Horvát-Szlavonországok belügyviteli szükségletei.

Thaly K. A horvát-magyar viszonyok történelmi fejtegetései után a tételt elfogadja, de elfogadja Hódossy javaslatát is.

Josipovich I.: A kiegyezés alaptörvény, mint ilyen költetett és csak Magyarország, Horvátország és a korona hozzájárulásával változtatható meg. Dalmácia Horvátország integráns része. A horvát törvény ő felsége elébe terjesztetik. Horvát- és Magyarország közt ha viszály van, s ha nem jó létre megegyezés, a király dönt. A horvát-magyar állampolgár kifejezés nem prejudikál a közös törvénynek, hanem csak azt teszi, hogy nemcsak magyar, hanem egyúttal horvát is. A zászlósertés ugyan deakesiny, azzá a mivé lett, csak felfuvatott.

Szederkényi N. félreértett szavai helyreigazításul azt mondja, hogy autonómia és szuverenitás között tett megkülönböztelést.

Josipovich I.: Nem egyik, vagy másik állam szuverén, hanem Magyarország és Horvátország együtt. (Nyugtalanság szélsőbalon; helyeslés jobbról.)

Szederkényi és Thaly személyes kérdésben szólnak.

Kovács I. a tételt megszavazza, de elfogadja Hódossy javaslatát. Kéri a keresk. minisztert, hogy a zágrábi hazafias magyar munkásokat helyeztesse át Magyarországra.

Ot perenyi szünet után:

Gyurkovics György a zágrábi botrány csekély voltát fejtegetve, végre annak okául azt adja, hogy a bánt akarták megbuktatni, a mint Horvátországban Rauchtól kezdve szokássá vált a bánt botrányval buktatni meg. Ez tehát nem bécsi kéz műve, hanem ellenzéki akció. Nem érdemes a horvátok és magyarok közt szükséges egyetértést azzal gyengíteni. (Általános helyeslés.) Legyünk egy hazában azok, kiknek nincs más céljuk, mint a diós nagy hazának üdvössége, jóléte, boldogsága. Elfogadja a tételt. (Általános helyeslés és éljenzés jobbfelől.)

A vita félbeszakasztatik. Következnek interpellációkra adandó válaszok és interpellációk.

Br. Bánffy D.: Indítványozza, hogy holnap az indemnyti, s az ujone megajánlás, az 1881: LXX., illetve 1889: XLIII. t. c. hatályának meghosszabbítása s a millenniumi egy millió koronás éremre vonatkozó törvényjavaslat tárgyalassék a költségvetési vita felbehagyásával. E mellett a 21-ik kérvénysorozat még le nem járt része — szombaton A jövő év jan. 9-ik napján folytattnának az ülések.

Ugron G. Ellenzi a tárgyalás alatt levő tétel feletti vita félbeszakítását. Egyébként elfogadja a miniszterelnök által kijelölt sorrendet.

Br. Bánffy Dezső beleegyezik az indemny és ujonejutalék letárgyalása után, a most szönyegen levő tétel tárgyalásának folytatásába. A ház ezt a módosítást elfogadja.

Perczel D. Apponyinak a nógrádi ügyekben adott válaszában igyekszik az ottani viszonyokat igazolni.

Apponyi a választ nem veszi tudomá-

sul. (Zajos helyeslés és éljenzés bal- és szélsőbalon.)

Perczel D. újabb nyilatkozata után a ház a választ tudomásul veszi. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Serbán M. a fogarasmegyei tisztviselőválasztásokról,

Sima F. a csongrádi megyei tisztújítás tárgyában, melynek határideje dec. 19-re kitűzve van, holott a megyei képviselőválasztások még végre nem hajtottak, tehát az 1886: XXI. t. c. 37. 39. és 83. §§-ai ellenére akarnak eljárni — interpellálnak.

Az interpellációkat kiadják a miniszternek.

Ülés vége 2 óra 10 perckor.

Dec. 5.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Balogh G., Josipovich G., gr. Eszterházy K.

Kormány-résről: Bánffy Dezső, Lukács László.

Múlt ülés jgyzökönyvét felolvassák és hitelesítik.

Bizottsági jelentések.

Fenyvessy F. pénzügy-bizottsági előadó bemutatja a bizottság jelentését a millenniumi koronák veretéséről s a jelzőlogó reformjavaslatot.

Kinyomatva szétosztják.

Az 1896-ik év első negyedében viselendő közterhek viseléséről szóló törvényjavaslat.

Hegedüs S. előadó kéri a házat, szavazza meg az indemnytást. (Helyeslés jobbfelől.)

Bujanovics S. a nemzeti párt nevében kijelenti, hogy nem fogadja el. (Helyeslés balfelől.)

Péchy T. szintén nem fogadja el. (Helyeslés közepén.)

Komjáthy Béla nem fogadja el. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Sima F. különösen az örleési engedély kérdésével foglalkozva, nem fogadja el. (Helyeslés bal- és szélsőbalon.)

Kossuth Ferenc nagy súlyt fektet arra, hogy az új 10 évre kötendő egyességet milyen kormány köti meg, mert 67-es alapon lehetetlen Magyarország önállóságát biztosítani, Közgazdasági tekintetek önálló vámterületet követelnek. A fejtelen iparnak védvámra van szüksége. Itt az alkalom a mellett az önálló bank megvalósítására is. Minthogy a jelen kormány ezeknek sikeres megoldására nem nyújt biztosítékot — nem szavazza meg az indemnyti. (Zajos heleslés és éljenzés szélsőbalon.)

Lukács L. pénzügymin. az előtte szólókat cáfolva, kéri a javaslat elfogadását. (Helyeslés jobbfelől.)

A ház többsége az indemnyti törvényjavaslatot általánosságban és részleteiben is elfogadja.

Az ujone-megajánlás.

Münnich A. előadó elfogadásra ajánlja a javaslatot.

Thaly K. mert a hadseregben a régi osztrák szellem uralkodik, követeli a honvédségnek tüzéséggel való ellátását, az önálló magyar hadsereget. — Nem fogadja el a törvényjavaslatot. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Ugron G.: A hadseregben a törvényt nem tisztelik. A katonai büntető törvényt meg kell változtatni, mely liberálisnak nevezett helyzettel meg nem fér. Esetekre mutat, a durva bánásmód okait s a katonák öngyilkosságait világítva — nem szavazza meg a javaslatot. (Zajos helyeslés a szélsőbalon.)

Vajay I. szintén.

Bolgár F. felvilágosítást kér a honv. minisztertől a honv. főfelügyelő nyugdíjaztatása iránt. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Ot perenyi szünet után

Fejérváry G. honv. miniszter cáfolni igyekszik az előtte szólókat s okadatolni a katonaságnál történeteket. A javaslat általánosságban elfogadását ajánlja.

A ház a javaslatot általánosságban elfogadja.

Az 1. §-nál:

Ugron G. Fejérváry megjegyzéseire: Az

angol hadsereg nem a nemzet ifjusága, hanem zsoldosok; egyebekben is erősen vágva vissza Fejérvárynak, aem szavazza meg a szakaszt. (Zajos helyeslés a szélsőbalon.)

Bolgár F.: Nem diszkrét, hanem már nyilvánosság előtt levő dolgokat hordott fel.

Fejérváry G. menteni igyekszik Zoltán nyugdíjaztatását.

A ház elfogadja ezen és a többi szakaszokat is.

Elnök: a holnapi ülés napirendjére tesz javaslatot, mely elfogadtatván.

Szerb Gy. a véderőbizotts. előadója benyújtja a bizotts. jelentését a honv. min. évi jelentéseiről.

Lukács L. p. ü. min. benyújtja jelentését az államadósság beváltásáról.

Kiadják a bizottságnak.

Sürgős interpellációk:

Makkfalvay G. a földm. miniszterhez a nagy-átádi méntelep ügyében.

Hoch J. (Zajos közbeszólások kíséretében) interpellálja a belügyminisztert a girálti képv. váfasztás előzményeire tekintéssel.

Perczel belügymin. mihelyt megkapja az információkat, azzonnal intézkedik. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Elnök az ülést 2 ó. 30 perckor berekeszti.

## Táviratok.

## Országgyűlés.

(Az „Óralló” eredeti távirata.)

Budapest, decz. 6.

Ülés kezdete délelőtt tíz órakor.

Elnök: Szilágyi Dezső.

A képviselőház mai ülésének első szónoka Hermann Ottó volt, a horvát-szlavon költségvetéshez szolt, kijelentette, hogy a horvát és a magyar képviselők között sohasem volt benső viszony. Horvátország államháztartási költségeit mindig mi viseljük.

Pulszky Ágost a horvátok és magyarok közti jó viszonyt dicsérte.

Pázmándy Dénes Gyurkovichot nem tartja kompetensnek arra, hogy a horvát-ügybe beleszólhasson, mivel bécsi lapszerkesztő, ki a kormány parancsára van berendelve, hogy a parlamentben beszéljen s ő bécsi szemüvegen keresztül nézi a horvát ügyeket.

Beothy Ákos és Horváth Gyula a kormányt teszik felelőssé a zágrábi királyi nyilatkozat elmulasztásáért.

Tisza István a horvát bánt vette védelmébe.

Ugron Gábor talpraesett beszédben kifejti, hogy a magyar király trónja csak úgy állhat szilárdan, ha a magyarok tanácsának érvényt szerez a kormány.

Ülés vége d. u. 2 órakor.

## Képviselő választás Stomfán.

Bpest, decz. 5. (Az Óralló ered. táv.) Már második napja tart Stomfán a választás. Sok községek délutánra maradt. — A választási elnök délután öt órakor tüzi ki a zárórát. Latkóczy államtitkár tegnap óta alandóan haromszázszavazattal van előnyben a néppárt jelöltjével szemben.

## Tudomány.

## Buddha és Krisztus.

Irta: Dr. Szilágyi Mátyás.

(Folytatás.)

A negációnak bizonyos hideg fuvalata hatja át a buddhizmust, a miért is távol áll a kultúra ama virágaitól, a melyek a keresztyénység fáján kihajtottak. A világnak valódi buddhista népei mind tétlen álomba vannak merítve. A valódi buddhista államok a tétlenség melegágyai, hol nincs kereszködő osztály, nin-

csenek tudományos emberek, niesen pénzügy, nines haladás, nines kormányzás, hanem csak despotizmus.

Hasonlítsuk csak össze a buddhista szeretet legmagasztosabb konkrét példáját Krisztus szeretetével. A szép és nemes királyfi, Kunala hereceg nem érez fájdalmat, midőn anyja parancsából szeme világtól megfosztották. Fenséges, szinte emberfeletti érzéssel azt mondja: „Testi szemeim kiszurattak, de ép azért adattak nekem a bölcsesség tökéletes szemei. Élvezzen még soká boldogságot, életet és hatalmat az, ki nekem oly nagy üdvöt szerzett.” S apjához így szólott: „Királyom, semmi fájdalmat nem érzek, s a rajtam elkövetett kegyetlenség dacára sem érzem tag, jaimban a harag s bosszu tüztét. Szívemben csak jószág lakozik anyám iránt, ki meghagyta, hogy szemeimet kiszurják.”

E buddhista legenda szerint a királyfit mely filozófiai ismeretének fenségessége oly régiokba emeli, a hol vége van minden fájdalomnak, míg a mi evangéliumaink üdvözítője, az Istenfia a legkeserűbb fájdalmakat éli át, s e fájdalmas érzéseivel az emberiség bűneiért messze fölötté áll a fájdalmakat tagadó s filozófiailag megvilágosodott indiai királyfinak. Épen annál fogva, hogy minden fájdalmat és szenvedést magára vett, lett Krisztus az emberiség megváltója! Az az üdvözítő, ki keserű fájdalmaiban s a halál küzdelmeiben is a maga ellenségeiért imádkozk s szeretetébe foglalja az egész emberiséget, tehát át meg át van hatva a legmélyebb fájdalomtól s a legforróbb szeretettől egyaránt, — az a Krisztus a keresztyének legkövetesebb példányképe, míg a buddhista ideál hidegen hágy bennünket, mert nem érint sem annak fájdalma sem szeretete. S ez igen fontos dolog a szeretet megítélésében. Buddha nem mondhatja: „szeressétek ellenségeiteket!”, mert az ő tana szerint *semmit sem* kell szeretnünk, szívünket semmihez sem kell kötnünk sem a földön, sem az égben, — mert csak így szabadulunk meg a fájdalomtól, a melytől való mentesség az emberi törekvés legfőbb célja. „Az igazság ígéret” egy egész fejezete szól arról, hogy *semmit sem kell szeretnünk*. Tehát nemcsak a gyűlölettel, hanem a pozitív szeretettől is ment legyen a buddhista szíve. A szeretet is bilincs, a mely a világhoz, a léthez s ezzel a fájdalomhoz köti az embert, — el tehát mindezzel, hogy a fájdalomtól való mentesség boldogító állapotát elérhessük!

S ez vezet bennünket a látszólagos meg egyezésnek egy másik pontjára a buddhizmus és a keresztyénség között. „Ne szeressétek a világot!” — hirdeti mindkét vallás, de *mind-egyik más és más értelemben*.

A buddhizmus mereven hirdeti: Szived ne szeresse azt, mi van, mi a lét nagy fejlődés kategóriája alá foglalható a földön és az égben, — mert csak így léssz teljesen szabad és megváltott. Ily tan és törekvés mellett az általános jólét munkálásának többször hirdetett parancsa nem lehet több, mint kerülni a gyűlöletet s az ellenségeskedést mindennel és mindenkivel szemben. Mennyire különbözik ettől tana Ennek, ki a törvényt és a próphétákat e parancsba foglalta össze: „Szeressed a te Urdat Istenedet teljes szivedből, teljes lelkedből és minden erődből és teljes elmédből; és a te felebarátodat, mint magadat”, s tana Ennek, kinek apostola I. Kor. megénekelte a szeretetet, s azt tanította: *isten a szeretet*. Ily tan mellett más értelme van e tételnek: „ne szeressétek a világot”, mint a buddhizmusban. Keresztyén felfogás szerint a világ, mint isten műve jó, s rossz és bűnös csak annyiban, a mennyiben az az istentől elfordult. A keresztyéniség tehát csak a bűnös világnak kerülését tanítja, míg a buddhista a világtól általában elfordul. A keresztyénnek szeretnie kell a világot, a mint az irás szerint „isten is úgy szereté azt”. A buddhista szemében megrovást érdemlő viselkedés volna az az isten részéről. Pedig az az Urnak egyik legmagasztosabb ígéje: „Ugy szereti Isten a világot, hogy az ő egyetlenegy fiát adná, hogy mindon, valaki hiszen ő benne, el ne vesszen, hanem örök életet vegyen.” Ily módon a világnak igaz szeretete maga az isten által van teremtvé.

Minderről mitsem tud s nemis akar tudni a buddhizmus. Tanának magva a *4 főigazság*, u. m.: *a szenvedés, annak keletkezése, megszüntetése s az út a megszüntetés felé*.

Buddha maga a szenvedés „szent igazságát” következőleg értelmezi: a születés, kor, betegség, szeretni és nem szeretni csupa szenvedés, mivel az ötszörös függés az érzékitől. A szenvedés keletkezése éhség vagy vágy a lét után, annak megszüntetése az éhség kielégítése a vágy teljes kioltása alapján. S az út, a 8-szorosan szent út a szenvedés megszüntetése felé nem más, mint igaz hit, példás élet, őszinte szó, helyes cselekedet, valódi élet, törekvés, gondolkodás s elmerülés. „Csak egyet hirdetek nektek” — ugymond — „ma és mindenkor, s ez a szenvedés s annak megszüntetése”. „Az egész élet csupa szenvedés” — ez a buddhisták iratainak minduntalan themája absztrakt fogalmakban vagy költői kifejezésekbe öltöztetve — mondja helyesen *Oldenberg*. Az étellel összekötött szenvedés a buddhisták szerint az igazi malum a világon, s attól megszabadulni az emberi törekvés legfőbb célja.

Mi más a keresztyénség felfogása a szenvedésről. Nem a szenvedés, hanem a bűn, a gonosz a világi bajok okozója, sőt inkább a szenvedés az üdvnek s a megváltásnak útja. A keresztyén s a szenvedés örök példányképe Krisztus, s annak áldásait hirdeti szüntelen a keresztyénség, míg a buddhizmus épen a szenvedésben látja a világ legfőbb baját. A keresztyén tudja, hogy „azoknak, kik Istent szeretik, minden dolgok javukra vannak.” A buddhista menekül az élettől, a keresztyén örül a szenvedésnek, mivel abban az örök élet és üdvösség kapuját látja. A buddhizmus a szenvedés negatívója, míg a keresztyénségben a szenvedés útja a legmagasztosabb posítóra, a legfőbb posítio jóra vezet. Hogy a szenvedéstől szabadulhassunk, ki kell oltanunk a buddhista tan szerint „a lét vágyát” vagy Schopenhauer szavaival: meg kell tagadnunk „az akaratot az élethez”, mivel az élet csupa szenvedés és semmi más. A keresztyén ember legfőbb vágya ellenben épen az élet az istennel s a Krisztussal való boldogító közösségében, a mint a megváltó is hirdeté: „én vagyok az út, igazság és élet.” *Szeretni, szenvedni és élni*, az a valódi keresztyén ember, *nem szeretni, nem szenvedni és nem élni*, ez a hívő buddhista legfőbb ideálja! Itt tehát a *posítio* és a *negatívó* terén van az áthidalhatatlan ür keresztyénség és buddhizmus között.

(Folyt. köv.)

## Politikai szemle.

### Belföld.

**A Perczel—br. Audreánszky**-féle párbaj miatt a résztvevők, sőt a segédek ellen is párbajozás vétsége miatt *Greguss* Gusztáv kir. ügyész a kir. törvényszéknél már megtette a vádindítványt. Lehetséges, hogy miként a *Fejérváry—Ugron*-ügyben történt, királyi kegyelem útján beszűntetik.

**A facséti** kerületben *Graenzenstein* államtitkár képviselővé egyhangulag megválasztották.

**A vitás tengerszem** ügye a magyar kormány és Galicia képviselői közt a jövő év június havában kerül döntés alá, mi végett a Tatránban jönnek össze.

**Márffy Albert** pénzügyi államtitkár visszavonul állásáról s már meg is kezdette hosszú szabadságolását. — Helyettese *Toepeke Alfréd* min. tanácsos.

**Budapest főkapitányává Rudnay** nórádi főispán kinevezetése felszinen van; nórádi főispán *Miklós Gyula* borsodi főispán lenne.

**A képtelen hírek** egyik legképtelenebbike az, melyet a *Karaveloff*-féle „Zname” terjeszt, hogy Magyarország (s nem is Ausztria-Magyarország) Törökország felosztására törekszik. — Ugy látszik a bolgár Magyarországot olyan független nagyhatalomnak tartja, a milyennek kellene lennie, ha erőforrásaival önmaga rendelkezett volna századok óta vagy rendelkeznék szabadon ma is. Semmiesetre sem ismeri a viszonyokat, hogy Magyarország

nem törekszik hódításokra, még csak okkupációra sem; elég volna neki önfüggetlenségét biztosítania az osztrák befolyás hatásától — még ha Törökországnak igaz barátja nem volna s a török birodalom integritását Európa egyensulya és békéje biztosítékának nem tartaná is.

**Oláh klubok szervezése.** Papp György oláh agitátor, ki a memorandum pörben is szerepelt, s a felosztott nagyszabeni oláh komité elnöke volt, fölhívást tesz közre, melyben szilágymegyei elvtársait értekezletre hívta meg, hogy újból megalakítsák a szilágymegyei oláh nemzeti klubot. Hieronymi belügyminiszter megszüntette a szabeni oláh komité és annak főkjait, a megyei oláh párklubokat. — Papp György és társai mozgalmá most oda irányul, hogy feltámaszszák a megyei klubokat s ezzel az oláh komité.

### Külföld.

**A második állomás hajókat** mindeddig nem bocsátották be a Dardanellákon, mert a szultán nem adta meg az engedélyt; ellenben a harmadik makedóniai és albániai hadtest újjászervezése megnyerte szentesítését.

**A német birodalmi gyűlést** december 3-án a királyi palota fehér termében körülbelül 100 birodalmi gyűlési tag jelenlétében, az udvari és diplomáciai páholyok csekély érdeklődése mellett megnyitották. A kancellár által felolvasott trónbeszéd külföldi hatalmakhoz való jó viszony hangsúlyozására s a béke fenntartására vonatkozó nyilatkozatokat élénk helyesléssel fogadták. A béke fenntartása, a *kelet-ázsiai két nagy birodalom háborújából* fenyegető bonyodalmak utjának bevágása, *Orosz- és Franciaország* kormányaival folytatott együttműködés által sikerült, melyben azonban nagy része van a *japán kormány okos mérsékletének*. Németország ipara és kereskedelme számára e tért nemcsak megtartotta, hanem ki is szélesítette. A *török birodalom sajnálatos eseményei* által megkívánt működést az érdekelt hatalmakkal a török állapotok rendezésére nézve sikeresnek reményli.

**Köller** porosz belügyminiszter állásáról visszalép. Visszalépésének oka — úgy látszik — az, hogy nagyobb önállást tanúsított, mint ezt a diplomáciai viszonyok megengedik.

**A szultán élete** ellen világba bocsátott merénylet híre valótlannak bizonyult.

**A román lovasság** számára szükséges loányagot a lovassági főfelügyelőnek a kormány előtt tett nyilatkozata szerint Magyarország helyett Oroszországban kell beszerezni.

**A bibornok-kinevezések**, melyekre a magyar haza polgárai a Bánffy—Kálnoky—Agliardi-afférből kifolyólag várakozólag tekintettek, a pápai konzisztoriumban megtörténtek. Kinevezettek: *Szembratovics* Szilveszter lemergi ruthén érsek azon kimagasló érdemeért, hogy az elszakadásra esábitott ruthén görög katolikusokat megtartotta a pápai egyházzal való egyesülésben; *Haller* János, salzburgi primás; *Sabolli* Ferenc amerikai apostoli követ; *Cascajares* és *Arara* Antal Mária valladoldi érsek; *Gotti* János Mária braziliai apostoli követ; *Boyer* János Péter bourgesii érsek; *Perraud* Adolf Lajos Albert autuni püspös, a fr nciáknak ez idő szerint legnagyobb egyházi szónoka és írója, az Institut tagja; *Casamas* és *Pages* Salvador, Urgel püspöke s az andorrai köztársaság védua; *Manara* Akhilles Ankona és Umana püspöke.

Hát ebben a névsorban csakugyan nines *Agliardi*. Vajjon azért-e, mert a pápa szeme előtt még nem elég érdemes a — bibornokságra, vagy azért, hogy Magyarország ellen tüntessen az osztrák-magyar nunciaturán tartásával a római szék. Ez utolsó politikai botlás volna, mert ily esetben — ha Magyarország kormányában méltóságérzet van, — ha vissza nem hívják: meg kellene szakítani vele minden összeköttetést. A márciusi pápai konzisztoriumig várni, hogy hátha akkor kinevezik s visszahívják: messze van, és nem is méltó Magyarországnak sem érdekéhez, sem tekintélyéhez. És ha akkor sem ??? . . . nines az Osztrák-Magyar monárkiának ereje, hogy haza küldje azt az alkalmatlan izgató diplomatát, ki békéjét zavarja?

**Apróságok.**

**Egy női színház.** Kopenhágában már az egész nyáron át nyitva volt a skandináv női kiállítás, a mely a művészet, zene, irodalom, háztartás, mezőgazdaság stb. teréről kiváló produktumokat mutat be. A nők több művet adtak ki, irodalmi és tudományos előadásokat tartottak, valamint hangversenyeket is rendeztek kizárólag női közreműködőkkel. Legutóbb előadást tartottak, a melyen csak olyan darabok kerültek színre, a melyeket nők irtak. A férfiszerepeket is nők adták, a szolisták, a kórus, a zenekar, a dirigens mind asszony volt. Az érdekes előadást a walesi hercegnő is végignézte leányaival.

**A shanghai-i koldusok.** A nyomor meg-rázó formájáról beszél a keletázsiai Lloyd. Leírja a sanghai koldusok helyzetét és kéregetésének módját s a következőket mondja: a koldus rendszeren egész családját kiülteti a járókelők útjába. Alig van ruha rajtok, csupa rongy és foszlány takarja tagjaikat. A család tagjai szóltanul telepsznek le a földre. A kör közepén azután egy nagy betűkkel beírott papirost terjesztenek szét, a melyben a nyomoruságuk oka és története töviről-hegyére el van mondva. S ez a nyomoruság igazán lehangoló és szívfacsaró. Csak azokat a helyeket kell megnézni, a hol ezek a szerencsétlenek laknak. Az egész család számára lakóhelyül egy mindössze 8 láb hosszú, 6 láb széles 3 láb magas ól van össze tákolva. Igaz ugyan, hogy csak hűlni járnak bele, de már erre a célra sem mondható emberinek a dolog, — hát még betegség esetén. A mi koldusaink sorsa talán még sem ilyen rossz.

**Az evő-villa ezeréves.** Kilenecszáz esztendeje annak, hogy evőeszközeink egyik leg-szükségesebbike: a villa Európába került. A 995-ik év őszén Orseolo Pietro, velencei dogának a fia oltárhoz vezette Argília hercegnőt, a keletrómai császár leányát. Mindakkorúig az ételleket a puszta kézzel vették ki a tálból, de Argília hercegnő a lakadalmon aranyvillát használt az étkezésnél. A kanál nem volt ösmeretlen a velenceiek előtt, de a villa igen. — A velencei hölgyek csakhamar utánózták a hercegnőt. Sokan gunyolták az új divatot, mert azt tartották, hogy ez ismét új jele a velencei túlfinomlásnak. Sok századig tartott, míg a villa használatát Olaszország után a többi európai állam lakossága is használni kezdte. Csak a renaissance korszakában 1360-tól kezdve terjedt általában a villa használata. Magyarországon Mátyás király idejében Beatrix királyné honosította meg. Franciaországban 1379-ben használták. Angolországban egy Corgata nevű utazó vitte Velenczéből. Általánosan csak a 17. század végén kezdtek használni. Ma már az egész civilizált világban használják, kivéve Spanyolország és Oroszország némely részét, a hol a villa használatát még nem ösmerik.

**Közgazdaság.**

**A magyar mezőgazdasági statisztika** mely oly nagy költségbe került, aligha fog megfelelni kitűzött céljának. Nélkülözi különösen a mi a statisztikában leg-főbb kellék a valóságnak megfelelőleg a megbízhatóság. Ennek oka részint az, hogy a fontos munka keresztvitelére az állam nem alkalmazott szakerőket; de különösen az, hogy lelketlen igazgatók, itt is félrevezették a népet s ez aztán adófelemelések céljára tartozónak tartváu a munkálatot, hamisan vallották be az adatokkal. A biztosság tekintetéből tehát vagy ismét költséges új munkálatra, vagy szigorú jegyzetelő utánvizsgálatra lesz szükség, mely az első munkálatnál is kellemetlenebb és nehezebb lesz. De ha a célt el akarják érni, nem mellőzhetők a megfelelő eszközök.

**A pénzpiac** a viszonyok sokkal kedvezőbbekké váltak, különösen a londoni piac on vagy pénz bőség miatt a kamatláb alászállott. Ellenben Bécsben emelkedett Budapestten maradt a mint volt.

**A terménypiac** on a télibeállt megelőző sürgős hajószállítások következtében a tömeges kínálat s vételkedv hiánya miatt az árak lanyhultak. Buzaár nem hág felül 7 fet 10 kron.

**A gyufa-gyártást** és elárusítást — hír szerint — állami monopólium tárgyává akarják tenni.

**LEGALKALMASABB**  
karácsonyi és ujévi  
**ajándékok**  
férfiak  
részére



**SCHWARTZ DÁNIEL**  
tajték pipametsző  
és dohányzó eszközök  
különleges üzletében, a Bika-  
szállóda épületében kaphatók.

József főherceg ő csász. és kir. fensége udvari szállítója  
Fülöp szász Coburg-Gothai herceg ő kir. fensége szállítója.

**GOTTSCHLIG**  
**AGOSTON**

Sürgöncyim: Gottschlig Budapest.  
TELEFON 57-38

tea, rum és cognac  
nagykereskedő  
**BUDAPEST.**

Központi iroda: IV. Váci-utca 4-dik szám

**RAKTÁRAK:**  
IV., Váci-u. 6. sz. a „Mandarinhoz“ VI., Andrássy-ut 23. „Hong-Kong“ városához a Városház-tér mellett. a kir. opera átellenében.  
IV., Egyetem-té, Egyetem utca sarkán, a „Japan nőhöz.“  
Kivitelei pinczék:  
X., Kőbánya, Fűzér-utca 9. szám.

Bizományi raktár  
**DEBRECZENBEN: GERÉBY FÜLÖP urnál.**

Közvetlen behozatalu valódi chinai és orosz karaván-teák, Jamaica, Brazília és Cuba-rumok, francia cognarok, likőrök a legfinomabb minőségben, eredeti csomagok és palaczkokban, eredeti árak mellett.  
Arjegyzék ingyen és bérmentve.



**NOVOTNY ANTAL**  
**harang- és érczöntődéje**



ajánlja magát a t. cz. közönségnek és községeknek minden nagy-ságu harangok ujra, illetőleg új harangok és egész harangzatok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére, újabb modorra szerelve több évi jótállás mellett, vertvas koronákkal, úgy hogy az így fel-zerelt harangokat könnyen és többször lehet fordítani, mi által a harang a megrepedéstől megóvatik.

Különösen ajánlja az általa feltalált  
többször kitüntetett, átlukasztott, szabadalmazott  
**HARANGJAIT,**  
melyeknek hangosabb, tartósabb és mélyebb hangjuk van és így egy 200 Ko. egy 260 Ko. haranggal egyenlő. — Ajánlom továbbá régi harangok vertvas koronávali felszerelését, vertvas-harangállványokat, minden nagyságu óraharangokat. — 300 kgr. és azon aluli harangok mindig raktáron vannak — Költségvetésekkel és képes árlapokkal díjmentesen és ingyen szolgálok.

**NOVOTNY ANTAL Temesvár, Gyárvaros.**

Telefon 57-94.

## Erdélyrészi bortermelők

raktára

**Weiszbürg József**

BUDAPESTEN,

VIII., József-körút 33.  
(Rákóczy-térrel szemben.)

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy természetes hegyi borok; rizling, muskatály, csemege és asszu borokat tartok raktáromban azonkívül cognac rum, szilviorium, barack-pálinka, barack-likőr, mindennemű bel- és külföldi pezsgőt és likőröket.

Megrendelések pontosan és díjmentesen házhoz szállítva eszközöltetnek.

Transitó pincék: Bpest Promontor.

A **TRANSYLVANIA-SZAPPAN**, a legtisztább természeti termék, minden állati zsíradék és más ilyen anyag nélkül.

## Egyetlen természeti szappan a világon

a mi **Transylvania** hidegvíz-mosószappanunk!

Az arcz, fehérenemű, selyem, gyapju, gyapot és lenszövet, valamint bőrneműk számára.

E szappan használata a legkiadósabb fehéreneműk mosásánál, amelyek egyszeri beszap-panozásra hideg vagy langyos vízben és kifőzésre minden zsíros piszoktól a legalaposabban megtisztulnak.

Szappanunk **semmi lugot** vagy más maró anyagot nem tartalmaz, azért használata a **mosórúha nagy kímélésével jár**.

Továbbá a **Transylvania-szappan** kiválóan alkalmas mint **pipere-szappan** és mint **gyógy-szappan**, a bőr különféle kitéseinél, fajtát dobórcz, pórsenés, a bőr felcserepedése, szeplő stb.

A mi szappanunk ugyszólván **nélkülözhetlen a posztógyáraknál**, mert a legpiszkosabb, összetapadt gyagjufajokat is, egyszerű hidegvízben **meglepő gyorsan** tisztára mossa, puhává és selyemszerűvé teszi, anélkül, hogy színváltozást okozna.

Az osztr. csász. és magy. kir. kiz. szabadalmazott

**TRANSYLVANIA** hidegvíz-mosószappan-gyár

központi megrendelő intézete és főraktára

**RÁKÓCZY M. tanár,** VI, Csengery-utca 39

A hova az összes megrendelések intézendők.

Kapható minden fűszerkereskedésben, illat- és gyógyszerárban.

## PSERHOFER J.-féle

gyógyszertár,

BÉCSBEN, I. KER. SINGERSTRASSE 15 SZ. ALATT „ZUM GOLDENEN REICHSAPFEL”

**Vértisztító labdacso**k, ez előtt **általános labdacso**k neve alatt: ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan alig létezik betegség, melyben ezen labdacsok csodás hatásukat észszeresen be nem bizonyították volna. Evtizedek óta ezen labdacsok általános elterjedésnek örvendőnek és alig van család, melyben ezen kitűnő háziszertől készlet nem volna található.

Számtalan orvos által ezen labdacsok háziszertől ajánlatnak és ajánlatnak minden oly bajknál, melyek a rossz emésztésből és székrekedésből erednek: mint epe-zavarok, májbajok, kólika, vértelulások, aranyér, béltelenség s hasonló betegségeknek. Vértisztító tulajdonságuknál fogva kitűnő hatással vannak vér-szegénység és az abból eredő bajknál is: így sápkórtnál, idegességből származó fejfájásoknál stb. Ezen vértisztító labdacsok oly könnyen hatnak, hogy a legcsekélyebb fájdalmakat sem okoznak és ennek folytán még a leggyengébb egyének, de még gyermekek által is minden aggodalom nélkül is bevehetőek.

A számtalan hálaíratból, melyet e labdacsok fogyasztói a legkülönbözőbb és legnehezebb betegségek után egészségrek vissza nyereségé folytán hozzának intéztek, ezen helyen csakis néhányat említnék azon megjegyzéssel, hogy minden, a ki ezen labdacsokat egyszer használta, meg vagyunk győződve, hogy azok kat tovább fogja ajánlani.

Köln, 1893. április hó 30-án.

Tisztelt Pserhofer ur! Legyen oly szives és küldjön nekem ismét 15 tekercset az ön felülmulthatatlan vértisztító labdacsaiból utánvétellel. Fogadjon ez uton is legmélyebb köszönetemet labdacsa csodálatáért.

Maradok teljes tisztelettel  
Pawlistik Ferencz, Köln, Lindenthal.

Harsche, Földnik mellett, 1887. szept. hó 12-én.

Tekintetes ur! Isten akarata volt, hogy az ön labdacsa kezeim közé kerültek, melyeknek hatását ezennel megírom: En gyermek ágyban meghűltem, olyannyira, hogy semmi munkát sem voltam többé képes végezni és bizonyára már a holtak közt volnék, ha az ön csodálatra méltó labdacsa engem nem melették volna meg. Az Isten áldja meg Önt ezért észszer. Nagy bizalmam van hogy ezen labdacsok engem is tökéletesen ki fognak gyógyítani, a mint már másoknak is egészségük visszanyerésére segítségül szolgáltak.

Knifcz Teréz.

Bécs-Ujhely, 1887. november 9-én.

Mélyen tisztelt ur! A legforróbb köszönetemet mondom ezennel Önnek 60 éves nagynénám nevében. Az illető öt éven át szenvedett gyomorhurutban és vízkórságban, az ételét is megunta, melyről egyébként le is mondott, midőn véletlenül egy doboz jött az ön kitűnő vértisztító labdacsaiból s azoknak állandó használata után teljesen kigyógyult.

Weinczettel Jozefa.

Eichengraberamt, Gföhl mellett, 1889. márcz. 27-én.

Tekintetes ur! Alulírott ismétlen kér 4 csomagot az ön valóban hasznos és kitűnő labdacsaiból. El nem mulaszthatom legnagyobb elismerésemel kifejezni ezen labdacsok értéke felett és azokat, ahol csak alkalmam nyílik, a szenvedőknek legmelegebben fogom ajánlani. Ezen hálaíratom tetszészerinti használására Önt ezennel felhatalmazom.

Hahn Ignác.

Teljes tisztelettel

T. ur! Felkérem, miszerint az ön vértisztító labdacsaiból egy csomagot 6 dobozzal küldeni sziveskedjék. Csakis az ön csodálatos labdacsaiknak köszönhetem, hogy egy gyomorhajtól, mely engem öt éven át gyötört megszabadultam. Ezen labdacsok nálam sohasem fognak kifogni, s midőn legforróbb köszönetemet kifejezem, vagyok tisztelettel

Zwickl Anna.

Ezen vértisztító labdacsok csak a **Pserhofer J.-féle** az „arany birodalmi almához” **csiszott gyógyszerárban, Bécsben, I. Sings rause 15. sz. a.** készítettnek valódi minőségben s egy 15 szem labdacsa tartalmazó doboz ára 21 kr. Egy csomag melyben 6 doboz tartalmazzatik 5 krba kerül: bérmentelen utánvételi küldésnél 1 frt. 10 kr. egy csomagnál vesebb nem küldetik el.

Az összeg előbbeni beküldésénél (mi legjobban posta-utalványon eszközöltetik) bérmentes küldéssel együtt 1 csomag 1 frt 25 kr., 2 csomag 30 kr., 3 csomag 3 frt 35 kr., 4 csomag 4 frt 40 kr., 5 csomag 5 frt 20 kr. és 10 csomag 9 frt 20 krba kerül.

**N.B.** Nagy elterjedésük következtében ezen labdacsok elnevezésük különféle nevek és alakok alatt utánoztatnak; ennek következtében csak a **csakis Pserhofer J.-féle** vértisztító labdacsokat követelni és csakis azok tekint-

hetők valódiaknak, melyeknek használati útmutatása a Pserhofer J. névaláírással fekete színen és minden egyes doboz fedele ugyanazon aláírással vörös színen van ellátva.

**Bernhard-féle alpesifü ligueur** Bernhard W. O-tól Bregenzben, 1/2 üveg 2 frt 60 kr., 1/4 üveg 1 frt 40 kr., 1/8 üveg 70 kr.

**Amerikai köszvénykenőcs** gyors és biztos hatása legjobb szer minden köszvényes és csuszó bajok, a májgerincz-gerincz, tagzsárgatás, ischias, migraine, ideges fogfájás, lőbfájás, fülzsárgatás stb. ellen. 1 frt 20 kr.

**Tannochinnin hajkenőcs**, Pserhofer J.-től 6 évek hossza sora óta valóban a legjobbnak elismerve, mennyi hajnövesztő szer között orvosok által a legjobban elismerve, **Stendel tanártól** ütés és szúrás által okozott sebek-nyitól, mérges árganatoknál, ajkukacsz, sebes-vagy gyulladt mell vagy más ily bajknál mint kitűnő szer lőn kipróbálva. 1 tévely 50 kr. Bérmentve 75 kr.

**Fogbalzsam Pserhofer J.-től**. Sok év óta a fagyos tagokra és minden idült sebre, mint legbiztosabb szer elismerve. 1 köcsöggel negyven krajczár bérmentve 65 kr.

**Utifüedv**, egy általános ismert kitűnő háziszert, hurut, rekedtség, görcsös, köhögés stb. ellen, egy üvegeske 50 kr., 2 üveg bérmentve 1.50.

**Élet-eszencia** (prágai esőpek) megromlott gyomor, rossz emésztés és mindennemű altesti bajok ellen kitűnő háziszert. 1 üvegeskevel 22 kr., 12 üveg 2 frt.

**Általános tisztító-só** **Bulrich A. W.-től** Kitűnő háziszert a rossz emésztés minden következményei, a. m.: lőbfájás, szédülés, gyomorgörcs, gyomorhég, aranyér, dugulás stb. ellen. 1 csomag ára 1 forint.

**Angol csodabalzam**, egy üveg 50 krajczár, egy kis üveg 12 krajczár.

**Por a lábizzadás ellen**. Ezen por megszünteti a lábizzadást s az általánosan legbiztosabb, legköltségteljes, éppen tartja a lábellel és mint ártalmatlan szer van kipróbálva. Egy dobozzal 50 kr. Bérmentve 75 kr.

**Golyva balzsam**, kitűnő szer golyva ellen. Egy üveg 40 kr. Bérmentes küldéssel 65 krajczár.

**Stoll-féle Kola-készítmények** Kitűnő szer az idegek erősitésére gyomorhajtások esetén s a végbél megtegedésénél. 1 liter Kola Elixír, vagy bor 3 frt., 1/2 liter 1 frt 60 kr., 1/4 liter 85 kr. Császár — Kola — Elixír palackokban 5 frt 50 kr., — 3 frt., — 1 frt 60 kr.

**Mia-Poko** kitűnő szer egyoldalú **fejfájás, fogfájás, rheuma** stb. ellen.

Ezen itt felsorolt készítményeken kívül, az osztrák lapokban hirdetett összes bel-és külföldi gyógyszerészeti különlegességek raktáron vannak és a készletben netán nem levők gyorsan és olcsón megszerelhetők. — Postán megrendelések a leggyorsabban eszközöltetnek, ha a pénzüsszeg előre küldetik; nagyobb megrendelések utánvétellel küldetnek. Bérmentve csakis oly esetben történik a küldés, ha az összeg előre beérkezik, mely esetben a postaköltségek sokkal mérsékeltebbek. Budapestben kapható: **Török József** gyógyszerész úrnál Király utca 12 sz.